

Madagaskar 2003 – zápisky z cesty

Tomáš Hruš

tomas.hrus@seznam.cz

<http://www.sweb.cz/tomas.hrus/>

Sobota 13.9.2003 – den 1

Nudíte se? Nekupujte si medvídky mývala. Jeďte s Pavlem na Madagaskar.

Můj spolužák ze střední školy Pavel si pořídil za manželku Malgašku, a protože jejich děti se už pomalu blíží do věku, kdy budou muset do školy, a on jim chtěl dopřát, aby poznaly i zemi své matky, poslal svou rodinu na rok k příbuzným do Antananariva, manželčina rodiště a hlavního města Madagaskaru. V půlce září u nich minil vykonat třítydenní návštěvu a my s Hankou jsme si usmysleli, že pojedeme s ním.

Už třeba jen fakt, že původní cena letenky se postupně vyšplhala z dvaceti na třicet tisíc, aniž bychom měli jakoukoli informaci o tom, zda už je vůbec někdo koupil, když peníze samozřejmě musely být převedeny tři měsíce předem, nás mohl upozornit na to, že všechno asi nepůjde úplně jednoduše. Letenky nemáme v ruce ještě ani teď, v sobotu večer, ačkoli jsme už v Paříži v hotelu a zítra večer máme odlétat. Ani je mít nemůžeme, protože je má Pavlův švagr. A ten bydlí kdesi 100 km od Paříže. Pavel za ním jel, přenocuje tam a zítra se oba vrátí zpátky na letiště, kde máme sraz. A proč nemůže Pavel s letenkami přijet sám? Protože v autě má 90 kilo bagáže. Švagr tedy přijede s ním, bagáž se vyloží a švagr auto zase odveze k sobě, kde si ho za tři týdny cestou domů zase vyzvedneme. Že je to složité? Kdepak, ještě se to vůbec komplikovat nezačalo.

Pavel tvrdí, že váhový limit pro zavazadla je 30 kg na pasažéra. To je víc, než je obvyklé a moc se nám to nezdá, jelikož ale ten limit nemáme v úmyslu ani zdaleka využít, nijak zvlášť nám na tom nezáleží. Naše limity má ale v úmyslu využít Pavel.

V pátek večer několikrát volal, zda už máme sbaleno a kolik kilo bagáže celkem máme, zbytek do třiceti kilo totiž doplní svými věcmi. Vlastně nejen svými, od různých v Česku žijících Malgašů dostal spoustu krámů, které má doručit příbuzným.

Naše batohy mají každý asi čtrnáct kilo, k tomu máme zhruba pětikilové batůžky jako příruční zavazadla a pak samozřejmě brašny s fotografickým vybavením.

V půl páté ráno se měl Pavel ozvat telefonem, že stojí v Praze před domem a my se můžeme jít naložit. V půl opravdu zavolal, bohužel ale ještě z domova, zaspal a právě se probudil... Odjezd se tedy o půl hodiny odsouvá.

Když konečně stojí dole a my do kufru chceme složit své pečlivě sbalené batohy, spatříme poprvé Pavlovu bagáž. Tvoří ji několik obrovských neforemných vietnamských tašek z proužkovaného igelitu. Nirina, Pavlova manželka prý na Madagaskaru postrádá šunku a sýr, takže v těch taškách je kupa konzerv se šunkou, sýr a dokonce i pivo! V kufru je i digitální váha, abychom před odletem mohli všechno pečlivě převážít a vytvořit tři třicetikilové komplety.

Poctivě se všichni střídáme u řízení a Pavlova OCTAVIE spolehlivě profrčí Německem i Francií a kolem čtvrté jsme před Paříží. Nijak nás nezbrzdil ani fakt, že Pavlova automapa Evropy, podle které jedeme, pochází z roku 1993 (New boundaries 1992!) a má takové neuvěřitelné měřítko, že na jediném listě zahrnuje území od Moskvy až po Portugalsko. Takové drobnosti, jako podle mapy neexistující dálnice z Prahy do Rozvadova nás samozřejmě nemohou rozhodit. Neočekávali jsme ale, že Pavel nebude

mít plán Paříže (ačkoli se dříve zmiňoval o tom, jak ho s manželkou kupovali). Přesto jsme letiště Orly našli docela snadno.

Na parkovišti začínáme přebalovat. Do svého batohu jsem nafasoval dvě igelitky konzerv se šunkou, do třiceti kilo to pak dorovnala jedna menší vietnamská taška. Hanka je na tom podobně. Na Pavla zbývá jedna obrovská třicetikilová taška, kterou se pokouší aspoň omotat provázkem, aby ukáznil její neustálé hřeznutí do všech směrů.

V odbavovací hale nás čeká překvapení – úschovna zavazadel je zrušená! My máme s Hankou zmluvený hotel, takže by nás tam Pavel mohl autem hodit. On sám by pak jel ke švagrovi a zítra by přijel vlakem a stavil by se pro nás v hotelu, abychom společně dotáhli všechnu bagáž zase na letiště. Pavel tedy zavolá do hotelu, nechá si vysvětlit cestu a jedeme. Vyráží s naprostou jistotou člověka, který je dokonale v obraze. V obraze ale není. Když jsme totiž o mnoho hodin později a už sami k hotelu dorazili ukázalo se, že hned od letiště vyrazil špatným směrem.

Dojeli jsme až do města a zamotali se do ohromné zácpy, takže trvalo asi hodinu, než se nám podařilo otočit a zamířit zpátky k letišti. Na zpáteční cestě se ještě Pavel rozhodl, že náš hotel musí být na jedné z odboček z výpadovky. Podle jakých kritérií ji zvolil, nebylo jasné. Takže jsme tam sjeli a asi dvacet minut objížděli dokola různé kruhové objezdy a hledali směrovku na hotel. Nebyla tam, samozřejmě, nemohla tam být, hotel stojí úplně jinde. Teprve pak dal Pavel na naše naléhání a dovezl nás zpátky na letiště. Domluvil se se švagrem, že

všechny věci zůstanou v autě a oba tím autem zítra i s těmi věcmi zase přijedou.

Takže jsme zůstali konečně sami na letišti. K našemu hotelu měl jet autobus číslo 185, než jsme ho ale našli, trochu jsme tam bloudili, zastávka je totiž přemístěná. Dojeli jsme na konečnou a hotel celkem snadno našli.

Tak zítra startujeme... No, startujeme... celý večer přemýšlíme, co ještě Pavel všechno zkomplikuje a zda nám to může zabránit v odletu.

Neděle 14.9.2003 – den 2

Na dnešek byl program jasný - procházka Paříží a ve čtyři hodiny sraz s Pavlem a odlet.

Odjeli jsme do centra a procházkou minuli pár památek, na víc nám stejně nezbyl čas. Viděli jsme Notre Dame, Centre Pompidoux, Les Halles, Kostel sv. Eustacha, Louvre, Muzeum Orsay, Invalidovnu, Eifelovu věž a hřbitov Montmartre. Všechno s výjimkou hřbitova ale jen zvenku.

Orlybusem jsme dojeli na letiště a jali se čekat na Pavla. Nepředpokládali jsme, že dorazí včas, ale tři čtvrtě hodiny zpoždění nám i tak připadalo dost. No ale Pavel je tu, má všechna zavazadla i letenky. Limit na cestujícího je doopravdy 30 kilo. Naše tříčlenná skupina má celkem 87 kg! Pavel, místo aby si oddechl, že nemusí platit nadváhu, začal uvažovat, že jsme mohli vzít ještě pár piv... Ještě před nástupem do letadla stačil Pavel několikrát málem ztratit svou palubní vstupenku i cedulky s čísly zavazadel – ty jsme mu pak pro jistotu vzali.

Večeře v letadle nestála za nic.

Pondělí 15.9.2003 – den 3

Ráno po noci v turistické třídě nestálo za moc a snídaně to nevylepšila.

Přesně podle letového řádu, v 6:40 místního a 5:40 našeho času dosedáme na letiště v Antananarivu. Od letadla se jde přes letištní plochu k malé odbavovací hale, kde rázem není k hnutí, na pět set lidí z Jumbojetu to tu evidentně nemají dimenzované. Je třeba vystát jednu frontu k pultíku, kde pán v placaté čepici „lenince“ a teplákové bundě inkasuje po třiceti Euro a jeho kolegyně lepí do pasu dva kolky po 100 000 Malgašských francích. Pak je třeba se postavit do další fronty na pasovou kontrolu. Frontu je dobré zvolit lépe, než jsme to udělali my. Postavili jsme se totiž do fronty vedoucí k přepážce „with visa“ v domnění, že tam patříme jako turisté s vízovou povinností. Stáli jsme velmi dlouho a fronta téměř nepostupovala. Pak nás policistka přesunula k jiné přepážce, kde už to šlo rychleji. Zjistilo se tam ale taky, že jsme původně měli stát ve frontě k přepážce „no visa“. Takže jsme se zase přesunuli na konec další fronty, tentokrát už té správné. Když jsme se konečně dostali na řadu, probíhalo všechno rychle a hladce. První úředník vzal pas, letenku a přihlašovací kartu (tu jsme dostali už v letadle) a podle data zpátečního letu bleskově vypočetl délku, na kterou se nám udělí vízum. Letenku mi vrátil a zbytek posunul druhému úředníkovi, sedícímu trochu v pozadí, který kvůli každému z nás musel pětkrát bouchnout různými razítky (určitě z toho dostal zánět šlach). Třetí úředník v řadě se konečně podíval i na údaje v přihlašovací kartě, zkontroloval, zda se shodují s údaji v pasu a ten pak předal čtvrté úřednici, poslední v řadě. Ta

lhostejným pohledem sjela nebohého žadatele o vstup do země, podívala se na fotku v pase, zda to není nějaká mýlka a pas mu vrátila.

Všichni tři jsme ale tak jednoduše neprošli. Pavel sice registrační kartu v letadle vyplnil, pak ji ale ztratil. Vyplnil tedy na letišti novou, spletl v ní ale kolonky, takže se úspěch dostavil až se třetím pokusem.

Byli jsme na Madagaskaru, zavazadla (včetně Pavlovy nestvůrné tašky) byla v pořádku a zbývalo projít ještě celní kontrolou. Pavlovy neforemné tašky tam samozřejmě vzbudily pozornost a tak se musel v zájmu věci zřici jedné šišky salámu, kterou zabavil jeden z celníků. Zbylé dvě šišky ale kontrolori nezahledli a mohl je tak v klidu pronést.

Pavlova žena Nirina i s oběma dětmi zařídila odvoz a už nás čekala. Naložili jsme se s veškerou bagáží, Nirinou, oběma dětmi i řidičem do neuvěřitelně malého autíčka a vyrazili do města. Pavel měl vpředu na klíně dceru Lilianu, Nirina vzadu syna Davida a my s Hankou jsme byli zarovnáni taškami, které se už nevešly do kufru.

Dnes je tu první školní den, prý možná to je důvod, proč jsou všechny silnice absolutně ucpané. Jeli jsme skoro krokem a často dlouho stáli s vypnutým motorem. Dvanáct kilometrů dlouhá cesta trvala téměř hodinu a půl.

Dům nás překvapil. Zvenku vypadal docela nenápadně, uvnitř je ale zařízen ve stylu, který si podle filmů (a jak tady vidíme, tak snad oprávněně) označujeme jako koloniální. Těžký nábytek, tapety, všude záclony a závěsy, dřevěné žaluzie. A rozvrzané zaprášené piano, gramofon na kliku, knihy v kožených vazbách, ohromné skleněné vázy.

Všechno ale zpustlé. Na stropě plíseň, tapety se odlepují, podlaha vrže...

Privítala nás Pavlova tchyně, elegantní a jak jsme se dozvěděli rovněž vzdělaná paní – používala ale výhradně malgaštinu, takže jsme toho moc nenamluvili. Pak jsme čekali v těch tmavých pohovkách, usrkávali kokakolu, kterou jsme si předtím připili a čekali na jednoho z Nirininých bratrů, který tu asi funguje jako pán domu.

Když jsme se s ním privítali, dostali jsme přidělený pokoj. Je tu ale jeden problém, ten pokoj prý obvykle slouží jako jídelna pro výjimečné příležitosti – a kvůli nám se zrovna chystá velký oběd. Vybalování proto odkládáme na později.

Nirina má sedm sourozenců, všichni se s námi přišli k obědu pozdravit a vesměs přivedli i své manžely a manželky s dětmi.

Po obědě jsme s Hankou vyjádřili přání jít se podívat do města, čímž jsme své hostitele zaskočili. Začali se dohadovat, kdo půjde s námi, což jsme odmítali, oni ale, že prý zabloudíme, někdo nás přepadne atd... Nakonec nás Nirina odvedla pár set metrů, aby nám ukázala směr na Rovu a do centra. Rova je pahorek nad městem, kde stojí starý královský palác. Přesnější by ale bylo napsat, že tam stojí jen jeho kamenná skořápka. Palác byl totiž původně dřevěný, později byl jen obezděn kamennými stěnami. A jen tyhle kamenné stěny zůstaly, když v roce 1996 vyhořel.

Už bez Niriny jsme se vydali na Rovu, ale asi jsme zvolili špatnou cestu, protože jsme se dostali do ulice, která byla ukončená závorou hlídanou samopalníky. Otočili jsme se tedy zpět a aspoň si zopakovali cestu zpátky k domu. Pak jsme se otočili směrem do centra města. Poměrně brzy jsme přišli do oblasti,

kteří už byla na naší mapě, dál už to bylo jednoduché. Našli jsme hlavní třídu, knihkupectví, poštu atd. Letmo jsme nahlédli na trh, minuli nádraží (nezdálo se, že by odtud nějaké vlaky jezdily), koupili dvě bagety k večeři a šli zase domů.

Tady už byla pro nás připravená matrace, mohli jsme konečně vybalit a v přilehlé kuchyňce si uvařit čaj.

Šli jsme brzy spát. Pavel s Nirinou měli večer na návštěvě příbuzné.

Úterý 16.9. 2003 – den 4

Jedné ze zdejších koček jsme dali náš poslední řízek z domova a zase vyrazili do města.

Potřebovali jsme najít Jižní autobusové nádraží, odkud jezdí autobusy na jih, mimo jiné i do našeho dalšího cíle – města Antsirabe.

Cesta na nádraží byla podle mapy jasná – přejít kopec, dojít

k jezeru Anosy a najít správnou výpadovku. Po ní by to mělo být asi 1,5 km daleko, kousek za železničními kolejemi.

Na výpadovce se pilně pracuje, je rozrytá, plná děr a pokrytá vrstvou prachu, který mezi výmoly kličkující vozidla neustále víří. Veliká oblaka prachu a výfukových plynů všecko dusí a v tom puchu všude proudí kvanta lidí. Kolem jsou stánky s potravinami, ovocem a zeleninou. Nechtěl bych jíst něco, co je tady koupené.

Šli jsme a šli pořád dál, leč autobusové nádraží nikde. Mýlka v silnici to nebyla, všechno nasvědčovalo tomu, že jdeme po správné cestě, nádraží ale ne a ne najít. Když nepomohl ani dotaz u strážníka, který nás poslal úplně nesmyslným směrem, tak jsme to vzdali a otočili se zpátky.

Když jsme už došli téměř zpátky do města, stála u cesty tabule, které jsme si předtím nevšimli. Oznamovala stavbu nového autobusového nádraží, byly tam působivé obrazy velkého zastřešeného terminálu a cosi o termínu dokončení v roce 2003. Nic takového ale poblíž nestálo. Do konce roku zbývá tři a půl měsíce, to jsem zvědav, jak to stihnou. Asi se to ale nedozvím. Nové autobusové nádraží tu tedy není, je tu ale taková nenápadná odbočka mezi stánky, kterou jsme předtím přehlédli. A za ní – reálné, nikoli projektové nádraží! Hned jak jsme tam vešli, vrhli se k nám různí nadháněči a prodejci a začali o překot nabízet dopravu do nejčastějších turistických cílů – Morondavy, Tuleáru či Fianarantsoy. Místo dvou kilometrů jsme ušli asi deset, ale našli jsme to!

Při svém dnešním hledání jsme míjeli skupinu žen, která stěhovala haldu cihel za dům. U nás se

k podobným účelům obvykle používá kolečko, pokud vím. Na Madagaskaru se ale všechno nosí na hlavě. Tyhle ženy na hlavě nosily cihly. Každá jich měla na hlavě komínek dvakrát vyšší, než kam dosáhla rukama. Dole začínal jedinou cihlou a nahoru se postupně rozšiřoval, mohl být poskládán tak ze dvaceti kusů. Nezbylo než obdivovat zdejší muže, kteří si dokázali zařídit, že takovou práci dělají ženy.

Ve městě jsme pak úplnou náhodou narazili na Archeologické muzeum, dokonce tu byl volný vstup. Je tvořeno třemi místnostmi, ve kterých je nainstalováno pár exponátů, jako třeba hudební nástroje, šamanské předměty, či pomůcky k lovení ryb. Za rok 2003 jsme v návštěvní knize nenašli žádný český zápis.

Co jsme měli k obědu nevíme, byla to druhá a třetí položka nabídky napsané na tabuli – já měl nějaké vařené boby s omáčkou a kousky masa, Hanka nakládanou rybu, k tomu každý kopec suché rýže. Ryba nebyla nic moc, boby byly ucházející.

Druhý pokus vyjít na Rovu ke královskému paláci se už zdařil. Za 100 MGF za minutu jsme se ještě cestou stavili napsat maily.

Královský palác na Rově byl původně dřevěný, později dal kolem něj jeden z králů postavit kamenné zdi. V devadesátých letech palác vyhořel a zůstaly jen ty kamenné zdi s prázdnými okny. V areálu stojí zachovalý kostel, bohoslužby se tam ale konají jen jednou do roka – na Den nezávislosti 26. června. Nejzajímavější je tu rozhodně daleký výhled. Vidíme celou Tanu a daleko do kraje. Je zataženo a mraky zesilují dojem širokého prostoru. Krajina působí depresivně. Je zbavená veškeré vegetace, holá a hnědá.

Vstupné do areálu paláce je 25 000 MGF, zahrnuje ale ještě vstup do nedalekého muzea, které se zabývá historií země.

Muzeum je v krásné rozlehlé hale, v jejíž skleněné kopuli kvílí vítr. Je tu například královský trůn, korunovační klenoty a podobně, taky je tu šero, chladno a vůbec ponuro.

Cestou domů jsme nakoupili bagety a tavený sýr na zítřejší cestu. Podařilo se nám také poslat pohlednice.

Když jsme večer Pavlovi a Nirině oznámili, že zítra odjíždíme, tvrdili, že to je nebezpečné a že se příbuzní obávají, že nás už nikdy neuvidí. Nikdo ale tenhle pocit nemá podložený konkrétními fakty a v našem průvodci se navíc píše, že cestování po Madagaskaru je bezpečné.

Večer přebalujeme, některé věci tu máme v úmyslu nechat, např. letenky, železnou zásobu peněz atd.

Středa 17.9. 2003 – den 5

Už kolem šesté jsme vstávali a v sedm jsme za sebou zaklapli dveře. Asi deset minut po osmé jsme pěšky na autobusovém nádraží. Hned v bráně nás obklopují nadháněči a vnucují nám různé cílové destinace. Snažíme se je ignorovat, ale nakonec nás jeden zatáhne k mikrobusu s tím, že je jeho (no to asi těžko). Lístek do Antsirabe prý stojí 40 000 MGF a to se mi zdá moc. Ten člověk umí anglicky, takže jsme se o ceně začali dohadovat. Slevil nám na třicet tisíc, já ale trvám na ceně padesát za oba. Pak se objevil nějaký další dopravce, že za padesát tisíc můžeme jet s ním, to ale už ten první náhle cenu akceptoval a naše zavazadla bleskurychle putují na střechu mikrobusu a peníze z ruky do ruky. Ještě asi 40 minut čekáme než se náš

<p>Pravidlo n+1: Vejde-li se do vozila n osob, vejde se do něj i $n+1$ osob.</p>
---

mikrobus úplně naplní a pak konečně vyrážíme. Je nás 15 dospělých a pět dětí, podle počtu míst by v něm u nás jelo maximálně 11 lidí.

Při sledování zdejší veřejné dopravy jsme tu poznali a formulovali Pravidlo n+1. Tohle pravidlo se uplatnilo i v našem případě a to dokonce dvakrát. Těsně před odjezdem přistoupil další spolucestující a v bráně k nám nadháněči naložili ještě jednoho, takže nás nakonec jelo 22!

Když jsme čekali na odjezd, měli jsme čas pozorovat dění na autobusovém nádraží. Zdálo se mi, že tu je poblíž okénko, ve kterém je možné si koupit jízdenky – což za nás udělal náš nadháněč a určitě na tom neprodělal. Jenomže takových okének tam byla všude spousta a nijak se navzájem nelišila, všude byl bordel, pytle s rýží a slámou.

Šofér nám pustil z kazety nějaké místní hity a vyrazili jsme na cestu. Když jsme se dostali ze zácpy okolo Tany, probíhala cesta krásně hladce, silnice byla kvalitní, auto pěkně jelo, nebylo nač si stěžovat.

Mladá maminka se třemi dětmi špatně snášela zatáčky, kvůli takovému drobnostem se tu ale nestaví, dostala igelitový sáček (řidič jich má pro tyhle příležitosti zásobu), který pak jen vyhodila z okna.

Mnoho jsem toho z auta neviděl, seděl jsem na sedačce uprostřed a okýnka končila pod úroveň mých očí. Když jsem se trochu zkroutil, tak jsem ale přece jen něco zahlédl – zvlněnou hnědou krajinu s osamělými stromy pod šedým nebem. Hnědá barva, kterou jsme viděli z Rovy je barva suché řídké trávy, která tu všude roste.

Cestou jsme narazili na dvě policejní kontroly. Ta první trvala poměrně dlouho, řidič odešel s policisty někam stranou a něco tam řešili, druhá proběhla bleskově. V poledne jsme zastavili na oběd u malé jídelny. Všichni se nahnuli dovnitř, tak jsme šli taky a Hanka nám francouzsky objednala něco se smaženými brambory – bylo to tam napsané na tabuli. Slečna ovšem nevypadala, že by jí bylo jasné, co po ní chceme. Po pár minutách se vrátila, že pomfrity nejsou (i když vlastně přesně nevíme, co nám říkala), takže jsme ukázali jedno z jídel, které zrovna jedli naši sousedé a vyžádali si to. Přinesla nám sice něco jiného (to už i naši sousedé u stolu poznali, že problém není na naší straně, ale spíš v mdlém rozumu zdejší obsluhy a pokusili se věc – marně– napravit), hlavně ale, že jsme konečně dostali aspoň něco. Byl to kopec suché rýže, k tomu miska s horkou vodou, ve které se předtím vyvařilo nějaké listí a k tomu miska s vařeným masem zebu a nějakou omáčkou. Maso bylo tučné a s úlomky kostí, jedl jsem ale už i horší věci. Všechno proběhlo velmi rychle, najedli jsme se, zaplatili 12 000 MGF (pro přepočítání na koruny dělte konstantou 200 MGF/Kč) a snad pouhých patnáct minut po zastavení zase vyjeli.

Taková dlouhá cesta krajinou s dalekými výhledy na mě spolehlivě vždycky zapůsobí. Viděl jsem kopce a údolí s roztroušenými stromy, rýžová polička, pasoucí se zebu, ženy peroucí prádlo v kalných potocích a říčkách, prádlo sušící se rozložené na březích, krámký, kde se prodávají pletené košíky, tašky a klobouky ale i třeba metrové plastické modely aut. Na mnoha místech jsme měli příležitost sledovat jednotlivé fáze výroby cihel. Ty se nejprve vytvarují

z vhodného jílu a nechají vyschnout. Pak se spolu s palivem vyrovnají do podoby jakési asi čtyři metry vysoké pece, obalí vrstvou bláta a palivo se zapálí. Až všechno palivo vyhoří a pec vychladne, jsou cihly vypálené a pec se postupně rozebírá a cihly odvázejí.

V jednu hodinu jsme v Atsirabe. Sotva jsme venku z autobusu, vrhají se k nám čtyři pous-pouseové a nabízejí nám odvoz. Tady totiž nejsou taxíky, jen káry pous-pous [puspus] tažené bosým běžcem. Zatím nevíme, kde tu chceme bydlet, takže všechny jejich nabídky odmítáme a do města jdeme pěšky. Jeden se ale nedá tak snadno odbýt a jde s námi dobrý kilometr a pořád něco brebentí. Nevadí mu ani, že na něj kolegové pokřikují a smějí se mu.

Náš knižní průvodce doporučuje jakýsi hotel v centru, na uvedené adrese jsme ho ale nenašli. Takže jsme se jen tak toulali městem, až jsme na Rue Duplexy 110 našli hotel La Joie, kde nám nabídli pokoj za 50 000 MGF. Na pokoji je umyvadlo, sprcha a WC jsou na chodbě, teče tu ale i teplá voda, to u Niriny nebylo.

Když jsme odcházeli do města, zastavila nás majitelka a přivedla nějakého muže, že to prý je turistický průvodce a chce nám něco nabídnout. Posadili jsme se ke stolu a muž nejprve vytáhl několik průkazů a

certifikací, kterými se snažil doložit, že je kvalifikovaný k tomu, co nám nabízí. Měl i nějakou průkazku průvodce, na které ale byla fotografie někoho (jak se nám zdálo) úplně jiného. Pak konečně řekl, s čím za námi přišel. Nabízel nám splutí řeky Tsiribihiny. To byla přesně věc, kterou jsme měli v plánu. Nabízel nám třídenní plavbu, v ceně měla být piroga s kormidelníkem, jídlo a jakýsi transport na zebu, či co – Hanka mu rozuměla jen dost málo, jeho francouzština byla dost svérázná. Po každém z nás chtěl za tuhle atrakci 800 000 MGF. Podle našich (ovšem dva roky starých) informací by to ale mělo stát maximálně 500 000 MGF. Hanka se s ním dlouho dohadovala, nechala si detailně vysvětlit program, ukázat na mapě, kde budeme začínat a končit a taky řešila cenu. Nakonec se dohodli na 500 000 MGF za každého. Jean Louis, od téhle chvíle náš průvodce, se pro nás zastaví zítra v osm v hotelu.

Město Antsirabe je známé svými termálními lázněmi, které stojí u taktéž termálního jezera Ranomafana. Budova lázní je zpustlá a působí depresivně. Je zavřeno, stejně bychom ale asi dovnitř nechtěli. Na mnoha místech jsou tu usazené silné vrstvy minerálních solí. Z bahna na dně jezera na mnoha místech vystupují bubliny. Asi 150 m od lázní je na břehu další zřídlo vyvedené do betonového kalichu a pak odváděné stružkou do jezera. Byl u něj pár starších Malgašů, kteří nám tu vodu ukázali, naznačili, že se jí máme umýt a že se dá taky pít a je dobrá na žaludek a vůbec snad na všechny nemoci a pak asi očekávali, že se s nimi vyfotíme (ukazovali nám fotky, na kterých pózovali s turisty) a necháme jim za to nějaký ten peníz. Nic moc na focení to ale nebylo, takže jsme jim vydělat nedali.

Na trhu jsme nakoupili něco k jídlu a protože se už šerilo, vrátili jsme se do hotelu. Podle různých informací se na Madagaskaru nedoporučuje vycházet po setmění, je to prý nebezpečné, navíc tu nemají veřejné osvětlení a tak doopravdy netuším, jak bychom náš hotel potmě hledali.

Ponorný vaříč nám dnes velmi posloužil, navařili jsme si spoustu čaje a svařili vodu na mytí mrkví, které má Hanka v úmyslu snídat.

Protože jsme dnes zaplatili jako zálohu polovinu ceny svého výletu po řece, potřebovali jsme směnit peníze. Aby to s penězi na Madagaskaru bylo jednoduché, je tu vedle Malgašských franků zavedena ještě jedna měnová jednotka zvaná Ariari, která představuje 5 MGF. Za 200 Euro jsme v bance dostali něco přes 1 300 000 MGF, dostali jsme to ale právě v Ariari, takže to dělalo asi 260 000 A. Při každém počítání se mi ty nuly před očima jen míhají. Během čtyř let by Ariari měla nahradit malgašský frank. V peněžence mám pár mincí s jednotkou Ariari, které mají datum ražby ze začátku osmdesátých let, takže tu obě ty jednotky koexistují už dost dlouho, teprve letos ale byl vyhlášen definitivní přechod od MGF k A.

Večer je v hotelu taková zima, že si Hanka na spaní vzala kulicha a já tu píšu deník ve fleesce a s kloboukem na hlavě! A přitom se tu na trzích prodávají čerstvé jahody! Nedokážeme pochopit, jak je v takové kose dokázali vypěstovat – a že by tu měl někdo peníze na vytápění skleníků, to se nám opravdu nezdá. Záhada.

Čtvrtek 18.9.2003 – den 6

Tak dneska máme zase pro změnu horko. Za těch pár dnů, co tu

jsme, bylo dnes poprvé ráno jasno a dalo se čekat, že bude tepleji než dosud. V osm měl dorazit Jean Louis, takže jsme zaplatili ubytování a sedli si na verandu. Paní hoteliérová nám pak řekla, že průvodce prý dorazí až v devět, zato ale už i s autem. Opravdu dorazil, a přivedl s sebou Pierra, mladého francouzského turistu, který pojedje řeku s námi. Pierre umí perfektně anglicky (a taky německy), takže se snad díky němu omezí některé nejasnosti při komunikaci s průvodcem.

V osobním autě už sedí šest lidí, aplikací Pravidla n+1 se ale všichni dostáváme dovnitř. Já s Hankou sedíme na předním sedadle vedle řidiče. Opětovným použitím uvedeného pravidla se dovnitř dostal i Jean Louis a jeli jsme. Silnice byla perfektní a auto, jakkoli otřískané, jelo slušně, takže cesta dobře ubíhala.

Stavěli jsme kvůli tankování, nákupu motorového oleje (1 litr v PET láhvi), doplňování vody do chladiče z potoka atd. K obědu jsme měli maso zebu s rýží a omáčkou, která chutnala úplně stejně, jako naše menzovní UHO*. Bylo to v jakési malé vesničce a kromě dětí se na nás přišli podívat i místní strážníci. Vyptali se, zda máme v pořádku papíry (vidět je nechtěli) a vysvětlili nám, že jejich úlohou je dohlížet tady na pořádek. My jsme zase vyjádřili pochopení náročnosti a významu jejich práce. Ve francouzštině nám to sice moc nešlo, v maximální možné míře jsme ale využívali prostředky nonverbální.

Krajina je co do vegetace jednotvárná – tráva, tráva, tráva. Nekonečné rozlohy kopcovité planiny porostlé suchou travou. Díky

členitosti terénu se často otevírají velmi daleké výhledy, všude to ale vypadá stejně monotónně. Všude vlastně ne, někde není ani ta tráva, je totiž vypálená. Viděli jsme holé svahy, celé hory i celé skupiny hor s šedou až černou barvou. Neumím posoudit jak a zda vůbec to prospívá růstu trávy (proto se to prý dělá), vypadá to ale hodně depresivně.

Dnes je opravdu horký den, když kolem druhé (po čtyřech a půl hodinách a 220 km, to vše za cenu 40 000 MGF pro každého) dorážíme do města Miandriavazo, je horko na padnutí. Bereme pokoj v hotelu *Le Gite de la Tsiribihina*, i za cenu 68 000 MGF.

Městečko je to maličké, dá se obejít asi za deset minut, mají tu ale videoklub a promítají v něm prosím i Terminátora III, film, který do Evropy ještě vůbec nedorazil!

Kupujeme 11 půldruhalitrových lahví vody, to by nám snad na tři dny na řece mělo k pití stačit, nevím jen, jak to dokážeme zítra sbalit.

Zdejší elektrická zásuvka má sice otvory se správnou roztečí, jejich průměr je ale asi poloviční než u nás, takže se tam zástrčka vařiče nedá zasunout. Naštěstí mám čelovku, obětuji kousek kabelu a po troše bastlení už vaříme čaj. Mám trochu divný pocit kolem žaludku, takže si dávám čaj z lnice.

Na řece má prý být k vidění řada zajímavých věcí, jsme na to zvědaví, mě taky ještě zajímá, jak přežiju ty tři dny na přímém slunci.

Pátek 19.9.2003 – den 7

Večer jsem se cítil divně, bál jsem se, že to je začátek mých občasných trávicích potíží. To se mi nějak vypne žaludek a všechno, co pak jím v něm pár dní zůstává a potom to hromadně a v opačném

---

* UHO – **U**niverzální **H**nědá **O**máčka. Studentský slang.

pořadí putuje nazpět. Má obava se naštěstí nenaplnila, přemluvil jsem svůj žaludek k další činnosti, mám ale pro změnu průjem. Když jsme v šest hodin vstávali, cítil jsem se hodně slabý, pomalu se to ale zlepšuje. Včera večer jsem měl čaj z lnice, gastrogel a živočišné uhlí, v noci endiaron a další živočišné uhlí, myslím, že jsem pro své zdraví nemohl udělat víc.

V sedm jsme měli mít před hotelem sraz s naším průvodcem. Dorazil o dvacet minut později i s Pierrem a dalším Francouzem jménem Jean. Nechali u hotelu batohy a šli se nasnídat. Naše snaha o dochvilnost se do téhle země moc nehodí.

Piroga je dlouhá štíhlá loď vydlabaná z jednoho kusu kmene. V jedné jsme se spolu s našimi „pádlari“ *Batistou* a *Mami* usadili my s Hankou, do druhé se nasoukali oba Francouzi a u pádla byl jen Jean-Louis. Vypluli jsme v devět hodin.

Slunce praží jako zběsilé, sedím v lodi, snažím se mu nějak odolávat a přitom pohodlně sleduji pomalu uplývající krajinu. Nijak se neliší od toho, co už znám – jenom tráva. Jenom těsně kolem řeky je úzký pruh rákosí a občas nějaký strom. Vody je málo, každou chvíli najedeme na mělčinu Mami musí vpředu vyskočit z lodi a pirogu přetáhnout.

Kolem řeky posedávají malé bílé volavky, řídkěji i větší volavky s šedou barvou. Létají tu jacísi velcí ledňáčci s výrazně zelenou barvou křídel a občas nějaký jejich menší příbuzný pestrého zabarvení s jasně červeným břichem. Občas se dají zahlédnout černobílí krkavci.

Po třech hodinách stavíme ve stínu jednoho z mála opravdu velkých stromů a je oběd – bagety se sardinkami nebo sýrem.

Ve dvě hodiny plujeme dál, krajina je stále stejná, jen slunce pálí ještě víc.

Náhle jsme prudce zatočili ke břehu a otočili loď předí proti proudu, jako bychom snad chtěli přistávat. Ten manévr se ale odehrál kvůli tomu, že naši průvodci zahlédli na strmém břehu chameleóna! Vůbec nechápu, jak ho dokázali na takovou dálku objevit, já ho neviděl ještě ani ze dvou metrů. Mami ho vzal na pádlo, abychom si ho mohli prohlédnout zblízka, pak ho položil do lodi a vydali jsme se za Jean-Luisem, aby se na něj mohli podívat i Francouzi. Po chvíli se ale zvíře kdovíjak ocitlo ve vodě vedle lodi a plavalo podle boku dozadu. Tam ho Batista zase vylovil a posadil ho za mě na batoh, takže jsem si ho mohl prohlédnout ze vzdálenosti asi 20 cm!

Chameleón byl hnědý, měřil asi 50 cm a Malgaši se ho báli. Drželi ho na konci pádla a když se po pádle vydal k nim, raději ho shodili do vody a zase vylovili koncem. Když mi pak seděl na batohu, Batista bedlivě hlídal každý jeho pohyb a okamžitě ho za ocas stahoval zpátky, když projevil úmysl vydat se směrem ke mně. Chameleón se ale moc nehýbal, klidně seděl, rozhlížel se každým okem jinam a vypadal celkem spokojený s tím, že se veze. Nevím z čeho strach našich průvodců pocházel, chameleóni se přece živí

hmyzem. Možná za to mohou jeho mohutné drápy.

V pět jsme zakotvili u rozlehlého písečného náplavu. Fouká svěží západní vítr a zdvihá zrnka písku. Náš laciný stan, který vyžadoval opravu ještě před prvním pokusným postavením doma, se nám kupodivu podařilo vztyčit bez problémů. Průvodci mezitím vařili večeři. Vodu na vaření samozřejmě berou z řeky, odkud taky, že?

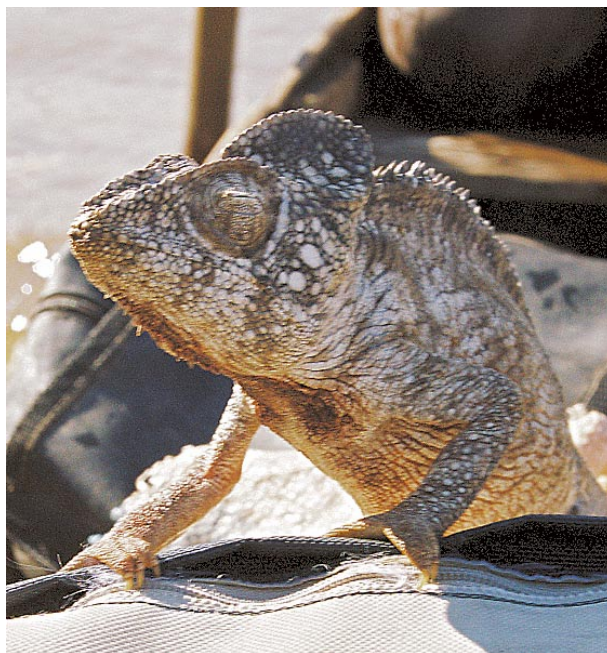
Začalo se zatahovat a lehce poprchávat, takže jsme v horkém písku sice chodili bosí, zato ale s deštníky nad hlavou.

Večeře se servíruje na plachtě rozložené na písku a při té příležitosti poznávám pětatřicátý způsob použití PET láhve (můj přítel Tomáš tvrdí, že zná čtyřiatřicet způsobů, doufám, že tenhle bude pro něj nový). Z láhve se odřízne spodní část, naplní se pískem a do ní se hrdlem dolů zabodne vršek, v němž je zastrčena zapálená svíčka. Pískem naplněný spodek tak tvoří podstavec a obrácený vršek zavětrí provizorního svícnu.

K večeři byla rýže s omáčkou se spoustou zeleniny a zebu maso. Snědl jsem toho víc, než jsem měl.

Protože pršelo, měli jsme ve stanu i batohy a absolutně tam nebylo k hnutí. Já měl navíc pocit, že tam nemůžu dýchat, kvůli moskytům se ale nedal otevřít vchod. Když přestalo pršet, vylezl jsem ven a z obou batohů a moskytiéry jsem si udělal nocležiště pod širým nebem. Když jsem později ještě odešel do ústraní vyzvracet zhruba třetinu večeře, mohl jsem konečně usnout.

Tenhle výlet je opravdu konečně exotika. Batista rád zpívá a když nezpívá, aspoň si pohvizduje. My jsme *vaza* –běloší co platí– a průvodci se o nás starají, vaří nám a drží se

stranou - ani s nám společně nejedí. V poledne, zatímco my jsme ve stínu jedli své bagety, Malgaši si na břehu pod žhnoucím sluncem uvařili rýži a nějakou rybu a pozvání k nám do stínu odmítali.

Dvě slepice, které jsme na startu naložili k nám do lodi, nemají lehký úděl. Mají spoutané nohy a jsou na palubě vklíněné mezi pytel z rýži a plechová kamínka. Občas se pokusí vydobít si trochu místa a někdy to skončí jejich pádem přes palubu. Pokaždé jdou dost rychle ke dnu, Batista je ale vždycky včas zachrání.

Sobota 20.9. 2003 – den 8

K snídani byly bagety s džemem, já ji ale pro jistotu oželel. Vypluli jsme v sedm hodin.

Brzy jsme se dostali do údolí, kde se tok zrychlil a koryto zúžilo. Hlavně se tu ale na strmých svazích kolem řeky zachoval tropický opadavý les. Vzhledem k roční době je polovina stromů bez listů, některé ale kvetou i nyní. Nejzajímavější pro nás ale bylo to, že jsme zahlédli několik skupin lemurů. Ty první zahlédla na břehu Hanka. Byli to dva lemuři *verreaux's sifaka*. Dostali jsme se

k nim asi na 15 metrů a bylo úžasné, že si nás vůbec nevšimli, jen se občas ohlédli za zvukem fotografické spouště. Samice dokonce na zádech nosila mládě! Když se je naši průvodci pokřikováním snažili vyprovokovat, odhopkali o pár kroků dál, aby se neřeklo a dál se starali jen o svoje. Pohybovali se skoky sounož, při nichž zvedali ruce nad hlavu (říkali jsme tomu na trénincích „žabáky“, je ale třeba dodat, že lemuři ten dřep hodně šidili) a vypadali opravdu roztomile. Později jsme zahlédli ještě jednu velkou skupinu v korunách, tu jsme ale už nedokázali určit.

Po pěti hodinách plavby máme polední pauzu. Stojí se u potůčku a když se po něm vydáte proti proudu, narazíte na překrásný vodopád, úplně jako na Stříbrném jezeře! Voda je průzračná a poměrně teplá, dá se tu koupat, nechat se sprchovat nebo masírovat padající vodou, romantika jako blázen.

K obědu byly vynikající špagety, Jean-Louis se překonal. Jako zákusek máme ananas.

Po dvou hodinách plujeme dál. Krajina kolem řeky je zase plochá a řeka rozlitá a mělká. V půl šesté je pro dnešek konec cesty.

Stavíme nejenom stan, ale na trojnožku z naplavených kmenů rákosí napínáme i moskytiéru.

Slepice, které se tolikrát pokusily o sebevraždu utopením a byly vždycky zachráněny, se dnešního večera dožily jen proto, aby je Jean-Louis mohl zaříznout a udělat nám z nich večeři.

V osm, když zalézáme pod moskytiéru, je krásné jasné nebe, od východu se ale zatahuje.

V devět nás budí déšť, stěhujeme se do stanu. Všude je písek, jak se

nám při přesunu nalepil na mokré věci. Tentokrát se ve stanu necítí pro změnu dobře Hanka, nemůže usnout a tak jakmile přestane pršet, stěhujeme se zase ven. Jenomže o půlnoci je tu další přeháňka a druhé stěhování do stanu! Alespoň že mě napadlo vyhodit ze stanu batohy a zabalit je do žďaráku, takže máme ve stanu přece jen o trošku víc místa. I tak se tam špatně dýchá, všude máme kupy písku, máme ho v šatech, ve vlasech, padá nám do očí i do fotoaparátů. Navíc se zase zlomila jedna ze stanových tyček, stan ale zaplaťbůh stále stojí a tak se rána dočkáme celkem vyspalí.

Neděle 21.9.2003 – den 9

Ráno mám konečně opravdový průjem. Jíst se mi vůbec nechce, ale dostanu do sebe aspoň kus bagety, musím, máme totiž k snídani i svou týdenní porci antimalarik a ta se musejí brát k jídlu.

Ačkoli nikdo z našich průvodců nemá hodinky, vyrážíme přesně v sedm, nachlup stejně jako včera.

Dostáváme se do oblasti, kde řeku opět lemuje les, s výjimkou kolonií netopýrů a hnízdicích volavek ale žádná zvířata nevidíme. Batista má dnes zvlášť dobrou náladu, pořád zpívá a huláká, asi se už těší, až mu ta práce s námi skončí. Pro něj to ale žádný konec není, musí se ještě vrátit s lodí zpátky domů. A tahle cesta mu zabere osm dní bidlování!

Po obědě (bagety se sýrem a rybičkami, ananas) ještě zahlédneme v rákosí jednoho chameleóna a v půl druhé naše plavba končí. Končí u skupiny chýší, kde žije asi deset dospělých a kupa dětí. Je úmorné vedro, spolu s osádkami dalších dvou pirog sedíme ve stínu a čekáme, co bude. Dost dlouho není nic. Na to jsme už tady zvyklí, takže zůstáváme v klidu a aspoň si fotografujeme

ukoptěné děti. Pak se objeví dvě dvoukolové káry, každá tažená párem zebu, na ty se naloží batohy a my jdeme pěšky. Je to dlouhá cesta v odpoledním žáru a my vlastně ani nevíme, kde jsme ani kam jdeme.

Cesta několikrát vede vodou, musíme brodit. Nejhlubší místo je mi asi do půl stehen. Voda je kalná, roste v ní všelijaké býlí, snad z ní nechytí nějaké parazity...

Kolem čtvrté jsme konečně ve větší vesnici, kde se s Hankou ubytováváme v dřevěném bungalovu. Jean-Louis zase vysvětluje něco o penězích, snad že bychom měli dát něco Mamimu a Batistovi. Hanka mu ale nerozumí. Jeho francouzština je opravdu jen velmi těžko srozumitelná a navíc se vyjadřuje výhradně v jakýchsi oklikách a náznacích. Tak nevíme co, navíc jsem jim už nějaké peníze dal a nám stejně zbývají jen velké bankovky a dávat jim 10 000 Ariari nám nepřipadá přiměřené. Taky máme pocit, že jsme se už naplatili dost.

Mluvili jsme tu s jedním anglicky hovořícím průvodcem, který slíbil, že se u nás večer staví, abychom si domluvili výlet na Tsingy, další madagaskarskou pamětihodnost. Zdá se nám, že se ke svým klientům chová profesionálněji než Jean-Louis, uvidíme, kolik bude chtít peněz a jaký nabídne program. To, že mluví anglicky, je ovšem velké pozitivum.

Vesnice, kde teď jsme, je maličká, prošli jsme ji až na konec (což představovalo asi 100 metrů chůze) a nic zajímavého nenašli. Ani žádný kráček, kde by se dala koupit balená voda. Děti jsou tu oprsklé, pořád chtějí peníze a nabízejí se, že se za peníze nechají vyfotit.

Kolem vesnice rostou baobaby.

Tekoucí voda v našem „hotelu“ není, jen sud s vodou z potoka, horší než to, čím jsem se dnes brodil to ale určitě nebude.

Jsme vyčerpaní, dnes byl mimořádně horký den, dáme si pivo a jdeme spát.

Osada, kde jsme končili dnes plavbu, je opravdu třetí svět, jak si ho představujeme. Vezmou tam zavděk čímkoli, co bohatý vaza nepotřebuje, ať už se jedná o krabičku od sardinek, nebo prázdnou PET láhev. Děti mají na sobě jen rozdrbané špinavé trenýrky (pokud vůbec něco), které už předtím nosili nejmiň tři starší sourozenci, ty malé mají vyboulená bříška. Jsou ale veselé, hrají si, smějí se a i když jsou hrozně ukoptěné a usmrkané, nezdá se, že by nějak trpěly.

Zebu zapřažení do vozu se pohánějí proutkem nebo tak, že se jim zmáčkne páteř těsně nad ocasem. Když je potřeba zatočit doleva, popožene se zebu, který je v záprahu na pravé straně, ten přidá a kárka zatáčí. Nepoužívá se žádná ohlávka. Každý zebu má vystouplé přední lopatky, které mu na zádech tvoří obrovský hrb. Mezi hlavu a hrb se mezi dva zebu položí trám. V trámu jsou na koncích dvě dvojice svislých kolíků, které má každý zebu po stranách krku. Oj dvoukolové kárky

je připevněna čepem ke středu trámu. Když zebu táhne, opírá se do trámu hrbem, když vede cesta z kopce, narazí kárka zebu do zadku.

Pondělí 22.9.2003 – den 10

Včera večer se stavil ten anglicky mluvící průvodce a smluvili jsme si cenu za výlet na Tsingy. V ceně 220 Euro za oba je zahrnuta cesta autem na místo, nocleh v kempu (ve vlastních stanech), vstup do národního parku, průvodce po Velkých i Malých Tsingách, další nocleh v kempu a cesta do Morondavy. Po cestě pak ještě zastávka u slavné Aleje baobabů. Cena zahrnuje i jídlo a vodu. Smluvená částka představuje asi 1,5 milionu MGF, my máme u sebe už jen milion, takže jsme se dohodli, že zbytek zaplatíme až v Morondavě.

Džíp se zásobami, kterým jsme měli dnes jet, nepřišel. Průvodce netuší, kde může být a taky samozřejmě neexistuje způsob, jak to zjistit. Místo džípem tedy jedeme skříňovým Peguotem, který nápadně připomíná naše AVIE a vepředu má nápis SAVIEM. Místo cestování na korbě džípu jedeme celkem pohodlně uvnitř, je tam stín a průvan.

Dojeli jsme do města Belo sur Tsiribihina a přepravili se přes řeku. K cíli to máme ještě asi 100 km, cesta ale prý není dobrá a naší AVIÍ by trvala dlouho.

Průvodce jde telefonovat aby zjistil, co se stalo s jeho džípem, zda vůbec vyjel z Morondavy. Telefony ale nefungují, takže se pořád nic neví. Je to ale schopný muž a sežene jiný džíp, a zatímco shání nové zásoby, posadí nás do restaurace a objedná oběd. Chová se opravdu profesionálně, to se tu nevidí často. Je tu ale problém – do džípu se nám prý nevejdou všechny batohy a jeden z nich tu musíme do návratu z Tsing

nechat! Nikomu se do něčeho takového samozřejmě nechce a tak se všichni tváří, že se o tom ani nemluvalo.

Už když jsme si včera večer domlouvali cenu, zmínil se průvodce o tom, že má ve skupině dva Čechy. Mysleli jsme, že jde o omyl, tolik Čechů přece na ostrově nemůže být, aby se hned čtyři sešli v jedné osmičlenné skupině turistů. Ráno se ale ukázalo, že to je pravda!

Poznali jsme je na první pohled podle bot. Je to dvojice, které dost záleží na tom, aby byla včas v Morondavě. V pátek jim odtud totiž letí letadlo do Tany, odkud už letí domů. Jsou tedy pochopitelně z těch odkladů trochu nervózní.

Náš nový džíp je pěkný, průvodce ale nekompromisně trvá na tom, že jeden batoh tu musí zůstat. Takže to nakonec je ten Hančín. Většina věcí každodenní potřeby je stejně u mě a zbytek se nám podařilo rychle přebalit, načež průvodce Hančín bágl popadl a zmizel s ním kdoví kam. Snad se s ním ještě shledáme... Vzápětí jsme vyjeli. Spolu se dvěma Francouzi sedíme vzadu na korbě na rozložených batozích a je to docela pohodlné. Máme i střechu, takže na nás nepraží slunce. Průvodce sedí vedle šoféra a na zadní sedačce se tísní čtyři lidi.

Nejprve jedeme mezi travou a nízkými keři, občas se objeví pár baobabů. Pak baobaby mizí a porost je vyšší a nakonec se setmí a už nevidíme nic.

Sto kilometrů dlouhá cesta trvá od půl druhé do půl sedmé. Zakončujeme ji přeplutím řeky. Je už úplná tma a naše auto musí rozsvítit světla, aby se převozník strefil do správného místa na břehu.

Končíme v malém kempu. Je tu WC i koupelna (budka s betonovou podlahou, sudem s vodou a nádobou na polévání) a asi šest dalších stanů. Na druhém břehu, odkud jsme se připravili, je –jak se zdá– nějaký větší kemp. Než postavíme stany, je už připravena večeře. Maso zebu, rýže, pečené brambory, rajčatový salát a jako zákusek ananas. Vedle stanu na větev větším moskytiéru a spíme jen pod ní, je to rozhodně příjemnější než ve stanu, ten slouží jen jako úložiště našich věcí.

Úterý 23.9.2003 – den 11

V sedm jsme už po snídani a jdeme se podívat na Malé Tsingy. Okruh začíná kousek od kempu. Dostaneme průvodce a od něj první instrukce ve francouzštině a angličtině. Další výklad je už jen francouzsky a naši Francouzi tlumočí do angličtiny. Prohlídka Malých Tsing trvá do půl deváté.

V půl desáté nasedáme do džípu a jedem na Velké Tsingy. Podle Lonely Planet to má být 14 km daleko. I přes opravdu špatnou cestu se mi ale nezdá, že bychom 14 km jeli hodinu a půl, odhaduji délku cesty na něco víc než dvacet kilometrů. V jedenáct hodin jsme na místě a čeká nás pět hodin ve Velkých Tsingách – a právě v tom největším vedru! Každý z nás dostane od průvodce sedací úvazek s připravenými dvěma smyčkami s karabinami (jištění pro feraty) a vyrážíme.

Tsingy - to je skála z extrémně tvrdého vápence, která je erozí zformována do jakýchsi škrápů. Skála je perforovaná trhlinami, škvírami i soutěskami, které v obrovské rozloze tvoří nesmírné bludiště. Žádný povrch tu není rovný, všechno zvětraló do podoby ostrých hrotů a břitů. Velikost takového břitu může být od pár milimetrů do pár

metrů a všechny jsou ostré jako nůž. Když se do nich uhoří, tak opravdu „cingají“ jako by byly kovové, název je ale odvozen od malgašského slova pro ostří. Od roku 1990 je celé území národním parkem, od roku 97 sem smějí turisté. Je tu pro ně vybudovaná stezka, která vede hluboko bludištěm kaňonů.

Lezeme po ocelových lanech jako v Dolomitech (no dobře, skoro jako v Dolomitech), šplháme na vysoké vyhlídky, s baterkami prolézáme tunely dlouhé desítky metrů. Je to docela náročné a jen pro štíhlé, občas je to tam jen docela úzké nebo nízké. Kaňony jsou hluboké až 50 metrů, jeden z nich přecházíme po visutém mostě. Nahoře je horko a ostré slunce, dole je šero, chládek a ticho, není divu, že tu žijí duchové.

A všude hroty, břity, hrany a hranky. Je dobré mít dlouhé kalhoty a zavřené boty. Do tunelů je potřeba baterka.

Ve Velkých Tsingách jsme strávili asi čtyři hodiny, pátou hodinu jsme se vraceli lesem pod skalami. Zahlédli jsme nějaké opice (byly ale hodně daleko) a jednoho maličkého zeleného gekona.

A najednou sedí asi osm metrů nade mnou maličká hnědá opice s velkýma očima a chytá lelký. Občas se po nás lhostejně podívá, ale zajímáme ji mnohem méně, než ona nás.

Těsně před setměním jsme se dokodrcali zpátky ke stanům. K večeři byla rýže, opečené brambory, špagety, zebu v omáčce s fazolemi, zeleninový salát a ananas.

Hanka si jako obvykle za svůj krizový den vybrala ten, kdy se očekává náročný program. Bylo jí špatně, málem zvracela a vůbec nevypadala dobře. Postupně se to ale trochu spravilo. Celý den nic nejedla, jenom si schovala k večeři jeden banán od oběda. Banán se ale večera nedočkal, na zpáteční cestě jsem ho v džípu rozsedl. Mám teď na kalhotách obrovský černý flek. Ne že by byly předtím čisté, zatím ale svůj odstín měnily celkem rovnoměrně. Naštěstí jsme na Madagaskaru a nikomu to ani trochu nevadí.

Večer se v kempu objevil i Pierre, s nímž jsme splouvali řeku. Když jsme vystoupili z lodí a vydali se za kárami směrem od řeky, on zůstal u místních lidí na noc a ráno nasedl na motorovou loď, která ho dovezla do Bela sur Tsiribihina. Tam se mu podařilo najít džíp, který měl cestu sem a který ho za úplatu dovezl. Teď má domluveno, že se přidá k nějaké dvojici turistů aby se s ní podělil o náklady na průvodce. Pierre je důkazem toho, že to tu jde všechno levněji. Chce to ale umět doopravdy dobře francouzsky, mít moře času a

hlavně snadno navazovat kontakty s lidmi, to Pierre opravdu umí.

Středa 24.9.2003 – den 12

Máme před sebou dlouhý přesun, takže v půl sedmé snídáme a před sedmou už se plavíme přes řeku, abychom mohli vyjet na pětihodinovou zpáteční cestu do Bela sur Tsiribihina. Tam si dáváme oběd (už na vlastní náklady) v restauraci *Mad Zebu*, kterou rozhodně nedoporučuji. Prostředí i obsluha se sice víc než jinde podobá tomu, na co jsme zvyklí z domova, ale porce jsou malé a jídlo fádní. Je lepší jít do nějaké obyčejné restaurace nebo jídelny, kterých je kolem plno. Najíte se víc, lépe a levněji.

Pak jedeme dál, vyměnili jsme jen řidiče a naložili Hančin batoh.

Silnice má pořád stejný nezpevněný povrch, v podstatě se jedná o jemný písek, je ale rovná a upravená, takže místy jedeme až osmdesátkou! Postupně se i rozšiřuje, takže dvě protijedoucí auta už nemusejí zajíždět skoro až do křoví aby se vyhnuly, ale stačí zpomalit tak na čtyřicítku a normálně se minout.

Stavíme u obrovského posvátného baobabu, starého 2500 let. Je to monumentální kolos s kmenem o průměru snad čtyři metry. Pak zajíždíme k „zamilovaným baobabům“, což je dvojice kmenů stočených jeden kolem druhého jako dvě do sebe zapadající vývršky. Vzhledem k tomu, že každý z kmenů má počtvrtých 150 cm v průměru, vypadá to opravdu bizarně. A jako vyvrcholení cesty do Morondavy stavíme u slavné „Aleje baobabů“. Je to místo, které najdete vyfocené snad v každé publikaci o tomhle ostrově. Silnice tu vede mezi dvěma řadami velikánů. Chodí tu místní Malgaši, občas projede kára tažená zebu – a všichni jsou proti stromům tak

maličci! Stromy jsou obrovské a budí dojem, že tu musí být odjakživa, jako by se jich to hemžení dole vůbec netýkalo. Ten nejstarší, starý 2500 let, tu je déle, než jsou na Madagaskaru lidé.

Načasované to máme dokonale, slunce právě klesá k obzoru a dává všemu krásné barvy.

Kolem sedmé jsme v Morondavě a bereme s Hankou první hotel, u kterého naše auto zastaví. Za 66 000 MGF máme pokoj s koupelnou.

Hance celý den nebylo moc dobře, snad jí sprcha a noc v posteli prospěje.

Někde poblíž šumí Indický oceán, je ale tma a my stejně nemáme chuť někam chodit. Děláme důkladnou očistu, zbavujeme sebe i všechny věci množství písku. Není tu žádná zásuvka, takže v koupelně vybaluji vařič na tuhý líh a na dlaždicích vařím z našich zásob gulášovou polévku a čaj. Máme s sebou spoustu jídla a ještě jsme na něj nesáhli, musíme s tím pohnout.

Čtvrtek 25.9.2003 – den 13

Hanka má průjem, teprve v osm se definitivně rozhodneme, že dnes pokračujeme podle plánu nočním autobusem do Antsirabe. Jdeme se projít po pláži. Je odliv, moře je daleko, až za pruhem stojaté vody z řeky. Na koupání nemáme čas ani chuť, navíc jsou tu všude prý nebezpečné proudy a žraloci a doporučuje se koupat jenom tam, kde se už koupou jiní. Tady se nikdo nekoupe, jen Malgaši hrají na pláži fotbal.

Dobré dvě hodiny chodíme po městě a snažíme se najít nějaký internet. Poblíž hotelu Oaza nakonec něco nacházíme, není to ale připojení na web, jen se přes vytáčenou linku

dá odeslat mail z nějakého mailovacího programu. Vzhledem k tomu, že všechny své adresy mám na seznam.cz, nemá pro mě tahle služba význam. S pomocí jednoho z průvodců, kterého jsme poznali ještě na Tsiribihině (kvůli jeho účesu jsme mu říkali Gulit) se nakonec šťastně dostáváme i na autobusové nádraží a po 80 000 MGF kupujeme ve stánku dvě jízdenky do Antsirabe. Do odjezdu je ještě čas, tak si zatím sedáme na pláž.

Na Madagaskaru se všechno nosí na hlavě. Udělali jsme správně, že jsme se dopoledne nekoupali. Potkali jsme totiž ženu, která na hlavě nesla dva žraloky – kladivouny! Každý měl tak metr dvacet, byli svázáni navzájem vždycky hlavou k ocasu toho druhého a aby paní nestudili do hlavy (nebo aby se nesmekali?), měla je položené přes slaměný klobouk.

Na jízdence máme napsáno, že prý pojedeme ve dvanáct hodin.

Vycvičení evropskými poměry jsme na místě patnáct minut předem, jak jsme ale očekávali, nic se neděje. Ve dvanáct se naše batohy naloží na střechu minibusu a zase se nic neděje. To jsme ostatně mohli tušit, Gulit totiž říkal, že on jede ve dvě. Jenže on jede stejným autobusem! Pořád se tu máme co učit. Je jedna hodina, nic se neděje. Je tu stín a fouká vítr, nic nám nechybí, takže sedíme a čekáme. Co taky jiného. Jednou to snad pojede.

Ve čtvrt na dvě dorazily dvě cestující a jejich rance byly nastěhovány k našim batohům na střechu. Obě ženy pak někam odešly a zase se nedělo nic.

V půl druhé natáhli závozníci přes zavazadla plachtu.

Pět minut později dorazil taxík s dalším cestujícím a plachta se kvůli jeho zavazadlu musela zase uvolňovat.

Ve tři čtvrtě na dvě jsme vyjeli. Ale v autobuse chyběl Gulit! Autobus kroužil po městě, občas někdo nastoupil, občas se něco naložilo, u volantů seděl každou chvíli někdo jiný – tohle jsou věci, ve kterých se tu nikdy neorientujeme. Gulit se nakonec našel, naložili jsme ho až úplně na periferii, když už to vypadalo, že definitivně odjedeme bez něj.

S Hankou jsme měli místa vpředu vedle řidiče. Bylo tam místo na nohy, ten kdo seděl vedle řidiče je ale musel mít vykroucené doprava, aby nebránil při řazení. Jinak to ale bylo relativně pohodlné a silnice byla dobrá. Občas jsme zastavili, když si třeba některý z cestujících chtěl koupit pytel dřevěného uhlí nebo něco podobného. To se vždycky musela sundat plachta a nová bagáž přidat na střechu.

Se setměním se zhoršila silnice. Jedeme ve dvojici s dalším mikrobusem a řidiči si navzájem pomáhají tak, že ten vpředu hledá optimální stopu a druhý jede v závěsu za ním a po čase si role prohodí.

Náš šofér řídil bravurně, bohužel se ale projevil jako akustický maniak. Výkon 2x25W palubního zesilovače pustil do vozu s takovou silou, že mi to i přes provizorní špunty v uších působilo přímo fyzickou bolest. Nenechal se přesvědčit, aby hudbu ztlumil – tedy na požádání ji opravdu nepatrně ztlumil, po třiceti vteřinách ale už zase zesiloval a to obvykle na úroveň vyšší než předtím. Pokaždé, když založil novou kazetu, tak během čekání na první skladbu dál netrpělivě zvuk zesiloval, takže pak už i šum špatných nahrávek byl extrémně hlučný. Za normálních okolností by se asi jednalo o celkem (na zdejší poměry) příjemnou cestu, tahle akustická lázeň z ní ale dělala peklo.

Pátek 26.9.2003 – den 14

V půl páté ráno dojíždíme do Antsirabe. Hanka prý chvílemi spala, já jsem ale z madagaskarského středního proudu totálně vystresovaný.

V Antsirabe máme štěstí –vedle stojící mikrobusem totiž zrovna pokračuje našim směrem – do města Fianarantsoa. Skoro jsme si ani nestačili všimnout jak rychle se naše batohy přestěhovaly ze střechy na střechu a už jsme platili novému řidiči po čtyřiceti tisících za každého a nasedali opět na přední sedadla. A vzápětí se jelo! Dělalí jsme si ale plané naděje, to nebyl start na cestu, to jen začínalo obligátní objíždění města a nabírání cestujících a nákladu. To trvalo asi do šesti a několikrát se u toho měnili řidiči.

Překvapilo nás ale to, že se kromě řidičů měnili i pasažéři! Než jsme doopravdy vyjeli, nebyl v mikrobuse už nikdo z těch, co tam seděli v okamžiku, když jsme nastupovali! Kolem šesté se znovu objevil řidič, kterému jsme platili, a jelo se.

Silnice je dobrá, jsme ale v horách, takže samá zatáčka. Zase posloucháme hrozné odrhovačky z kazet, tentokrát ale naštěstí se snesitelnou hlasitostí.

V osm hodin jsme v Ambositře. Naše batohy se bleskově stěhují na střechu dalšího auta, tak si do něj pro jistotu sedáme taky. Náš dosavadní řidič nám vzápětí přináší zaplacenou jízdenku na poslední úsek odsud do Fiany. Jízdenky jsou tu na jméno. To svoje jsem mu musel napsat – chudák, když ho viděl, tak jen bezmocně vzdychl... Jaká podivná jména ti běloši mají! Naše nové auto (v pořadí už třetí během téhle dlouhé cesty) se pomalu zaplňuje a v půl desáté konečně jedeme dál. Nový řidič má hudbu rád hodně nahlas, takže zase trpím. Každou chvíli se někde staví a něco nakládá a skládá.

V jednu hodinu jsme ve městě Fianarantsoa. Hned se na nás vrhají nadháněči různých dopravců, jsou tu snad ještě dotěrnější, než ti v Taně. Od jednoho z nich se necháme ulovit a nastupujeme do dalšího auta, které nás za 15000 MGF za každého má dovézt do městečka Ambalovallo.

Ve dvě hodiny jedeme a za hodinu jsme tam.

Po pětadvaceti hodinách a třiceti minutách tak končí náš zdejší nejdelší přesun, který měřil 760 km.

Na posledním úseku jsme absolvovali dvě silniční kontroly. Je jich tu podél silnic hodně a většinou se to odbude nějakou malou bankovkou z ruky do ruky. Dnes to

ale bylo jinak. Na té první kontrole jsme místo placení svezli dva důstojníky. Druhá kontrola, sotva zahlédla uniformy v autě, nás nechala projet bez zastavení.

Hotel, který doporučuje Lonely Planet, má být přímo proti autobusovému nádraží. My jsme sice na autobusovém nádraží vystoupili, žádný hotel tu ale poblíž nebyl. Po kratším bloudění a jednom dotazu jsme ho ale našli. Zdejší autobusové nádraží se totiž prý opravuje (ačkoli se mi to moc nezdá, rozhodně tam nejsou vidět známky nějaké práce) a je proto prozatímně přesunutě.

Spěchali jsme přes město do budovy správy národního parku Andringitra s nadějí, že tam ještě v pátek odpoledne někoho zastihneme, kdo by nám mohl poskytnout pár informací o tom, jak se do parku dostat, co tam vidět atd. Skutečně se tam i v pátek ve čtyři hodiny odpoledne naplno pracovalo, a když si nás tam navzájem různí milí lidé čtyřikrát předali (každý z nich, jakmile zaslechl, že bychom preferovali komunikaci v angličtině, rychle zavolal kolegu), skončili jsme u sympatického extrovertního bělocha s perfektní angličtinou. Neřekl nám o mnoho víc, než už víme z vlastních podkladů, doporučil nám ale aspoň nějakou slečnu Karin, která nám prý může ve svém malém autě zajistit dopravu do parku a zpět.

Slečna Karin sice chce 300 000 MGF za cestu tam a stejnou částku za cestu zpět, ale bereme to. Zítra v šest pro nás někdo přijede k hotelu. Nakoupili jsme nějaké zásoby na příští tři dny v parku, nepotřebné věci přebalili do batůžku, který na nás bude čekat u vstupu do parku a po náročném dni konečně šli spát.

Sobota 27.9.2003 – den 15

Auto přijelo s menším zpožděním, to se na Madagaskaru ale toleruje. Je opravdu „petit“, jak nám slibovali. Jedná se o staříčkový malý renault a obsluhují ho dva mladí Malgaši. Slovo obsluhovat je výstižné, protože tohle auto se musí nejen řídit, ale taky průběžně zprovozňovat. Dvakrát jsme nasáli místo benzínu z nádrže vzduch (nebylo ostatně divu, když se benzin bere z plastické láhve upevněné vedle motoru kusem drátu a hadička protažená otvorem ve víku se v místě nastavení stále uvolňuje a musí se pak drátěným háčkem z láhve lovit zpět) a dvakrát se musel rozebrat a vyčistit karburátor. Ale po stopadesáti minutách jsme přece jen na místě. Mezi několika vesnicemi, uprostřed širokého údolí tu stojí zděná budova správy NP.

Zaplatili jsme 2x50 000 MGF vstupného a dostali průvodce jménem Volalahy, který nás bude v příštích dvou dnech doprovázet na cestě k Pic Boby, druhému nejvyššímu (a nejvyššímu dostupnému, jak tu často zdůrazňují) vrcholu Madagaskaru.

Kolem desáté jsme vycházeli a po čtyřech hodinách jsme u našeho tábora, označeného ve zdejších mapách a schématech jako CAMP 3, na plató ve výšce asi 2100 m. Roste tu tráva a keříky podobné našemu jalovci, říkají tomu tady filipio.

Když je období dešťů, prý tady všechno nádherně kvete, bohužel se sem ale nedá dostat.

Vedle tábořiště je zastřešený prostor na vaření, WC a dokonce provizorní sprcha!

Cestou jsme se dozvěděli, že náš průvodce je profesí učitel a průvodcováním si přivydělává jen o vikendech.

Haničku to stoupání pěkně vzalo (mohlo to být tak 700 m), většinu výstupu vypadala dost špatně a jeden kousek jsem jí dokonce nesl i fotoaparát! Batoh si nesla sama celou cestu, vážil ale nanejvýš pět kilo, ten můj zato mohl mít přes dvacet. Táhl jsem totiž (jak se později ukázalo zbytečně) 6 litrů vody.

Hlavní hřeben masivu Andringitra nápadně připomíná Dolomity, je ale tvořen jemnozrnnou žulou. Stan nám stojí na náhorní plošině, přímo pod stěnou vysokou několik set metrů. Když se vystoupá asi pět set metrů nahoru, tak se prý konečně objeví Pic Boby.

Během večere se dalo do deště.

Neděle 28.9.2003 – den 16

V noci bylo jasno, když jsme se ale v šest vzbudili, zase pršelo. Ještě během snídane dešť zase ustal, všude se válely chuchvalce mlhy.

V 7:20 jsme vyrazili nahoru. Je to snadná cesta, chodník je upravený, ve strmějších částech jsou postavené kamenné schody. To, že se mi zpočátku stoupalo dost špatně, měla snad na svědomí naše ranní dávka antimalarik, po hodině se to ale zlepšilo.

Za dvě a půl hodiny stojíme na vrcholu Pic Boby – 2658 m. Hanka to tentokrát zvládla celkem v pohodě.

Na vrcholu jsme strávili asi půl hodiny, třicet minut po poledni jsme zase u stanů. Vaříme rychle polévku, balíme stan a v půl druhé se vydáváme na cestu dolů. Ta trvá tři hodiny a Hanka se ke konci tváří, jako že snad ani nedojde. Samozřejmě, že došla.

S Volalahy-mem si vyměňujeme adresy, vyplácím mu 100 000 MGF (podle ceníku by měl dostat 90 000), on je –zdá se– spokojen a po dlouhém loučení odchází domů. Má to ještě snad osmnáct kilometrů, pokud jsme mu dobře rozuměli, a zítra musí zase učit.

My můžeme přespat přímo na chatě Národního parku, za 60 000 (za oba) máme dvě lůžka ve společném prostoru pro deset lidí, jsme tam ale sami.

Ještě ošetřit Hančiny puchýře a v sedm hodin už usínáme.

Pondělí 29.9. 2003 – den 17

Hanka není po včerejšku zrovna moc mobilní, takže rušíme původní plán udělat během dopoledne jeden z menších okruhů.

Děláme inventuru jídla, přebalujeme a pak jdeme na krátkou procházku přes vesnici a po cestě mezi rýžovými políčky a pastvinami.

Dopisujeme deníky, relaxujeme, čteme.

V půl jedné se v dálce objeví náš maličký renault a ve tři čtvrtě už si to kalíme zpátky z kopce dolů do Ambolavala. Mladík, který řídil cestou sem, dělá dnes závozníka a za volantem sedí starší muž, řídící s graciézními gesty automobilového závodníka. Moc své auto nešetří, a tak se vracíme dost rychle. Na jedné zrádné terénní vlně to ale trochu přehnal a na cestě zůstal ležet náš výfuk. Počkali jsem až vychladne, naložili ho do auta a jeli dál. Závodník ale naše auto až do Ambolavala nedovedl. Asi v polovině cesty dostal záchvat kašle a aby mohl dostatečně soustředěně vdechovat (pravděpodobně léčivý) kouř své oblíbené značky cigaret Good Luck, přesedl si raději na místo spolujezdce.

Dojeli jsme ke slečně Karin, Hanka zaplatila zpáteční cestu a pak jsme se nechali dovézt na autobusové nádraží. Naše batohy putovaly na střechu Peugeotu 404 a po chvíli v něm bylo i dost cestujících, abychom mohli vyrazit do Fiany.

Řidiči ale počet cestujících na rozdíl od nás dostatečný nepřipadal, použili jsme tedy několikrát Pravidlo $n+1$, čímž jsme docílili toho, že nás v autě nakonec bylo 16! Z těch šestnácti byly ale čtyři děti, takže to vlastně bylo docela v pohodě.

Ve tři hodiny jsme vyjeli, leč nedojeli jsme daleko. Do cíle zůstávalo asi 35 km (z celkových pětapadesáti), když se šoferovi náhle nepodařilo zařadit. Zastavil, chvíli se díval do motoru, pak na pár sekund zalezl pod auto, načež nám řekl, ať vystoupíme. Zastavil okolojedoucí auto (samozřejmě taky totálně přeplněné), chvíli se s řidičem o něčem dohadoval, pak auto odjelo a náš šofer si sedl do trávy a vypadal, že je v pohodě.

Teprve na můj tázavý pohled nám vysvětlil, že po tom autě vzkázal do Fiany, aby mu poslali náhradní díl a až ho dostane, tak auto opraví a pojedje se dál. Jak dlouho to bude trvat samozřejmě neví.

Tak jsme si taky sedli a čekali...

Štěstí ale stálo při nás. Asi po půl hodině tu zastavily dva poloprázdné mikrobusey a my všichni se do nich naložili. Nemuseli jsme nic platit, náš řidič byl natolik seriózní, že se s řidiči mikrobuseů vyrovnal.

V půl páté jsme tak konečně zpět ve městě Fianarantsoa. Chtěli jsme najít jeden z lacinějších hotelů, které doporučuje Lonely Planet, byl ale plný. Sedl jsem si tedy s batohy poblíž tržiště před hotelem Piazza Inn (pokoj za 90 000 MGF, to je na nás moc) a Hanka šla obcházet další hotely. Nechala mě tam čekat čtyřicet minut. Pomalu se začalo stmívat a já přemýšlel, kdy začnu podnikat nějaké pátrací akce a jaké asi budou. Hanička se přece ale nakonec vrátila – hotel našla a už i zaplatila 30 000 MGF za pokoj. Nakoupili jsme si na trhu ananas a smažené placičky s brokolicí a přesunuli se do New Hotel.

Úterý 30.9. 2003 – den 18

Brzy ráno jdeme na autobusové nádraží. Ačkoli v sousední restauraci celou noc bez přestání duněla hrozně hlasitě hudba, jsme vyspalí. Lístek do Ranomafany stojí 15 000 MGF. Kolem sedmé už sedíme v autě a čekáme na odjezd. Na střeše je naložená spousta věcí, pořád se ale nejede. Sedíme, čekáme a po nějaké době začínáme mít pocit, že to trvá už nějak dlouho. A knihy jsme si zabalili do batohů, které jsou na střeše... Hanka takové situace nese zvlášť těžce, vidím na ní, jak trpí.

V devět jsme nakonec přece jen vyrazili. Jedna policejní kontrola místo úplatku požadovala doručení nějakého dopisu, druhá zase svezení kamaráda, kterého jsme ale i přes znalost pravidla n+1 do nabitého mikrobuse dostávali jen s obtížemi. Jakmile se odbočí z hlavního tahu na Tanu, silnice se prudce zhorší a je plná výmolů i obrovských jam.

V půl dvanácté jsme u brány parku. Platíme si třídní povolení ke vstupu a místo na stanování. Stany se tu staví na plošinky kryté stříškou na čtyřech sloupech. V deštím pralese je to asi praktické. Za vstupné jsme dali každý 50 000 MGF, stanování nás stálo celkem 20 000 MGF.

Na tábořišti jsme sami. Máme k dispozici krytou kuchyňku, s obezděným ohništěm, kam je dokonce zavedená elektřina, takže i náš ponorný vařič tu užijeme.

Jenom postavíme stan a vybalíme a už startujeme na svou první vycházku. Navzdory informacím v průvodci ji není možné absolvovat bez průvodce, takže dostáváme přidělenou mladou sympatickou slečnu. Hanka je nadšená z její perfektně srozumitelné francouzštiny.

Během dvou a půl hodiny nám slečna doopravdy ukázala lemury. Asi ze dvou metrů jsme pozorovali jednoho hapalemura (tj. bambusožravého), jak pomalu likviduje mohutný bambusový kmen. Kousek dál se krmila jeho manželka (nebo její manžel, těžko se prý u nich určuje pohlaví). O něco později jsem pak po prolézání křovisek zahlédl skupinu jiného (menšího) druhu hapalemurů. Pak ještě naše průvodkyně údajně zaslechla nějakého velmi vzácného lemura kdesi nahoře v koruně mohutného stromu, nic jsme ale nezahlédl. Prý

to bylo tím, že právě začal svou siestu a z té se ničím nedá vyrušit.

Cena za tuhle vycházku byla (podle zdejšího sazebníku) 40 000 MGF. Se slečnou jsme se hned ještě domluvili na tom, že se sejdeme v půl šesté a půjdeme na takzvanou noční vycházku, při níž se dají pozorovat noční zvířata.

Hanka včera večer ve Fianě koupila nějaké brambory, udělali jsme si je teď s omáčkou z pytlíčku a byla to dobrotka!

Naše průvodkyně nám vyšla naproti ke stanu už před půl šestou – je tu prý spousta dalších turistů, kteří chtějí taky jít na noční prohlídku a protože se při ní zvířata lákají na žrádlo, hrozí, že se nažerou a půjdou pryč. Je proto lepší vyrazit dřív.

Když jsme dorazili na místo, už tam pár turistů postávalo. Netvářili se nijak zvlášť zaujatě, tak jsem shodil batůžek a v klidu vybaloval stativ, když jeden z průvodců ukázal za mne a řekl: „fossa!“. Fossa fossana je jeden z mála zdejších predátorů, šelmička velká asi jako kočka, a její pozorování mělo patřit do téhle noční vycházky. Netušili jsme ale, že ta zvířata jsou tak krotká, že budou úplně ignorovat všechny ty turisty i s jejich cvakajícími fotoaparáty a protivnými blesky a beze strachu si dojdou pro svých pár kousků masa. Nakonec tam byly fossy dvě nebo tři.

Další kolo nočního pozorování (možná by bylo přesnější napsat krmení) právě začínalo. Po kmenech stromů se roztírají kousky banánů, které sem chodí žrát malíci noční lemuři – mikrolemuři. Jsou velcí asi jako potkani, mají obrovské oči a vypadají roztomile. Běhali po větvích všude kolem, prali se, žrali banány a nás si vůbec nevšimli. Pustili si nás skoro na jediný metr!

A pak byl konec představení, vrátili jsme se zpátky do kempu, zaplatili 50 000 MGF, uvařili gulášovou polévku a šli spát.

Měli jsme opravdu pěkné příležitosti vidět zvířata, která se u nás dají vidět (možná) leda v ZOO. Tady jsme je viděli v jejich přirozeném prostředí a protože jsou zvyklá na lidi, i hodně zblízka. Určitě to stálo za to. Na zítra máme domluvenu ještě jednu vycházku, startujeme v sedm hodin.

Středa 1.10. 2003 – den 19

V sedm jsme se vydali na další vycházku s naší průvodkyní. Poprvé jsme měli pocit, že jsme v lese aspoň trochu sami, nepotkávali jsme žádné turisty, asi všichni ještě spali. I teplota byla příjemná, jen ty opice ne a ne najít.

Později jsme zahlédli párek hapalemurů šedých, navzájem si vybírajících blechy. K nim se po chvíli připojila další dvojice a společně pak všichni odskákali na jiný konec lesa.

Při pronásledování další skupinky jsme uvízli v hlubokém houští. Zlatý hřeb nás ale teprve čekal. Průvodkyni se podařilo najít lemura, který byl asi moc líný na to, aby si sám hledal něco k snědku a (správně) očekával, že mu nějakou

dobrotu přinesou turisté. Přinesli jsme mu banány. Průvodkyně je rozetřela po větvích a za chvíli byl milý haplemur zlatý přímo před námi. Krmil se banány a kdyby neucukla, snad by si je vzal i přímo průvodkyni z ruky! Absolutně ignoroval nás, naše fotoaparáty i jejich blesky. Stačilo natáhnout ruku a mohli jsme se ho dotknout.

V národním parku Ranomafana nepotřebujete teleobjektiv, tady musíte couvat, aby se vám při tom nejkratším ohnisku lemur vůbec vešel do zorného pole!

Zbytkem banánů jsme pak ještě nakrmili krásně barevné maličké gekony. Slibovaný chameleon se nekonal, víc nás ale mrzelo, že průvodkyně nedokázala najít bizarního brouka jménem žirafa žirafa. Je to jediný druh žiraf, který na Madagaskaru můžete najít.

Batohy jsme měli sbalené od rána, takže v deset hodin už sedíme u silnice a čekáme, kdy se nachomýtně nějaká doprava do Fianarantsoy. Museli jsme čekat až do půl jedné, s knihou nám to ale docela uteklo.

V mikrobusu se s námi nejprve pokoušel konverzovat namol opilý starý Malgaš (vlastně první opilec, kterého jsme tu zaregistrovali), brzy ale usnul a další cesta už probíhala v klidu.

Ve tři hodiny jsme zpět ve Fianě. Tentokrát volíme hotel Anoraky nedaleko od autobusového nádraží.

Do čtyř hodin mají otevřeno banky, takže spěcháme naposledy vyměnit peníze. Stíháme to těsně před zavíračkou.

Našli jsme tu i internet, připojení bylo ale drahé (750 MGF/min) a přes vytáčenou linku, takže jsme jen poslali pár sms.

Náš program na Madagaskaru je prakticky vyčerpaný, už se ničeho nebojíme a testujeme různé smažené dobrůtky, které se tu dají koupit na trhu.

Kupujeme si také na zítřek jízdenky do Ambositry.

Čtvrtek 2.10. 2003 – den 20

V sedm hodin ráno máme jet. Na autobusovém nádraží jsme v půl a hned nakládáme batohy. Hanka si pak jde koupit nějaké dobroty na cestu – a vtom se auto rozjíždí! Volám ať zastaví a počkají dvě minuty, oni ale prý jedou jen pro naftu a za chvíli jsou zpátky. Vystupuji a čekám na Hanku. Když se jelo jen pro naftu, proč tam ostatní cestující už všichni spořádaně sedí?

Čekáme na auto, nemáme ani batohy, a jsme nervózní.

Krátké tankování trvalo tři čtvrtě hodiny!

Po poledni jsme v Ambositře a ubytováváme se v hotelu La source. Pokusili jsme se na zítra koupit jízdenky do Tany, ve stánku ale asi mají zrovna siestu. Jeden z řidičů říká, že když v půl šesté přijdeme k tržišti, tak pojedeme, rozhodneme se mu věřit a nákup jízdenek necháme na ráno.

Děláme velký nákup suvenýrů, který později můžeme zhodnotit jako vydařený, protože v Taně všechno stojí několikanásobně víc.

K večeri máme bagety se sardinkami, salát z ananasu, banánů a mandarinek a já ještě jako nášup salát z rajčat a cibule. Byl ale bez soli, ta nám nějak došla...

Pátek 3.10. 2003 – den 21

Vstáváme před pátou, v pět při odchodu nechtěně budíme hotelového recepčního a kolem půl šesté můžeme nastupovat do mikrobusu společnosti

KOFIAM. Jízdné nás stojí celkem 70 000 KGF za oba, ačkoli podle tarifu vyvěšeného v autě bychom každý měli platit 40 000 MGF, neprotestujeme. Vyrážíme v šest hodin. Mikrobus je na zdejší poměry poloprázdný, jako bychom nějak pozapomněli na pravidlo n+1... V každé řadě sedadel sedí jen čtyři cestující!

Silnice je dobrá a cesta rychle ubíhá. Jak se blížíme k Taně, doprava houstne.

V půl dvanácté jsme na místě. Nové autobusové nádraží samozřejmě stále ještě nestojí, široký prostor kolem toho současného je ale zplanýrovaný a připravený na výstavbu, za rok to tu asi nebude k poznání.

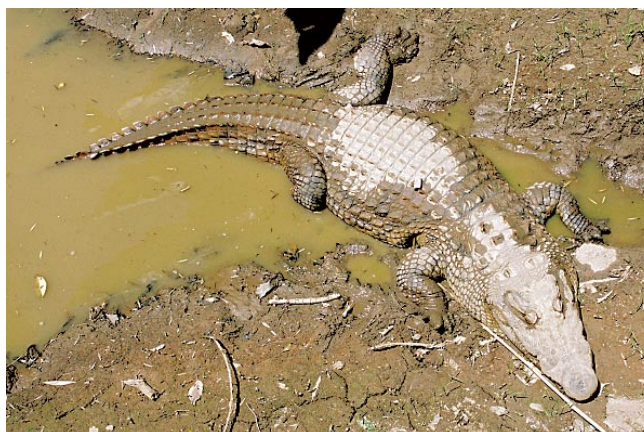
Pavel není doma, prý je s rodinou ve Finaně a vrátí se večer. V domě se zrovna koná nějaká rodinná sešlost, takže jen odkládáme batohy a míříme zase do města. Hledáme tržiště, kde podle Lonely planet mají být k dostání typické místní výrobky. Opravdu tam k dostání jsou, jedná se ale o tytéž věci, které jsme koupili v Ambositře, tady jsou však podstatně dražší a museli bychom smlouvat. Jsme rádi, že už máme suvenýry nakoupené.

K večeri si vaříme brambory, rýži a omáčku z pytlíčku, zajídáme to ananase.

Sobota 4.10.2003 – den 22

Chceme se dnes jít podívat na krokodýlí farmu. Je třeba nejprve dojet autobusem někam k letišti. Pár kilometrů odtud by to pak mělo být.

Strávili jsme hodně času hledáním stanoviště, ze kterého podle Lonely planet odjíždějí příslušné autobusy, našli jsme dokonce správnou ulici vedoucí naším směrem, ani přes několik dotazů se

nám ale správný autobus najít nepodařilo.

Pod pálicím sluncem jsme si prošli nějaká tržiště, poseděli na tribuně fotbalového stadionu a sledovali match červených proti žlutým a nakonec nakoupili nějaké dobroty. Krokodýly si prohlédneme zítra v ZOO.

Odpoledne jsme si udělali sladké, testovali jsme místní sladkosti.

Večeřeli jsme s Pavlovou rodinou a dvěma bratry jeho ženy. Oni pak vyrazili na diskotéku, což jsme s Hankou v klidu oželeli.

Neděle 5.10.2003 – den 23

ZOO v Taně vypadá docela pěkně, podle líčení Lonely Planet jsem čekal nějaký zvířinec s polohladovými zvířaty, ve skutečnosti se to tu na první pohled nijak neliší od jakékoli jiné ZOO.

Mají tu řadu kriticky ohrožených druhů lemurů, mezi jinými i slavného Aye-aye. Je to ale noční tvor, takže jsme viděli jen jednoho vycpaného jedince ve zdejším maličkém, naftalínem páchnoucím muzeu. Vypadá opravdu strašně ošklivě.

Krokodýly tu měli dva, leželi naprosto bez pohybu, nemrkali a snad ani nedýchali, kdo ví, jestli to nebyly atrapy.

Jsou tu pštrosi, obrovské želvy, fossy, různí ptáci.

Zpět do města jsme jeli autobusem, těsně před zavírací hodinou utratili ještě spoustu peněz v supermarketu za madagaskarské bombóny, madagaskarský čaj atd.

K obědu jsme si uvařili brambory s omáčkou a v podvečer vyrazili naposledy do města utratit poslední peníze. Po dlouhém smlouvání jsme si každý koupili jednu valihu, Hanka pak ještě malý bubínek.

Se setměním jsme doma, balíme, vaříme kotel špaget.

Zítřka v půl šesté pojedeme na letiště, v devět nám to letí.

Pondělí 6.10.2003 – den 24

Tak dneska!

Vstali jsme v pět, Pavlovi to ale (podle očekávání) trvalo déle a v půl šesté nám teprve přišel nabízet snídani. My jsme tou dobou samozřejmě už nachystaní a po snídani. Chvilu trvalo, než jsme se všichni naložili do aut (auta jedou dvě, loučí se s námi totiž celá rodina), takže vyjíždíme až před šestou. Naše auto je přetížené, zadní kolo škrtá o podběh, překládáme jednu tašku z kufru dopředu Pavlovi na klína, bychom zadek odlehčili, moc to ale nepomáhá.

V sedm hodin jsme na letišti. Daleko před letištní budovou se táhne dlouhá fronta – a uvnitř se vine cik-cak celou halou, takže k odbavení to máme odhadem tak 300 m.

Stejně není kam spěchat, naše letadlo, které mělo v 6:45 přiletět z Paříže, tu ještě není.

V osm jsme odbavení, dokonce i Pavel se svými igelitovými pytli, v nichž veze pletené koše, které jeden

z bratrů jeho ženy miní vyvážet do Evropy.

V devět se samozřejmě žádný odlet nekoná, letadlo tu stále ještě není. Stojí totiž na Reunionu a čeká, až se v Taně zvedne mlha. Sedíme v přeplněné odletové hale na zemi a čekáme.

Zbytek jenom v bodech:

V deset hodin nastává změna k lepšímu. Ne že by snad přiletělo naše letadlo, dostáváme ale poukázky na svačinu.

V půl jedenácté vidíme přistávat náš Boeing, někteří cestující reagují spontánním potleskem.

V jedenáct hodin se nic neděje, ani ve dvanáct hodin se nic neděje. Sedíme na zemi a čekáme.

Startujeme ve třináct hodin, máme čtyři hodiny zpoždění. Informují nás o něčem, čemu nerozumíme, zachytíme ale slovo Mombasa a o něco později tam skutečně přistáváme. Takže do seznamu navštívených zemí mi přibývá Keňa, kdo by to řekl?

Tankujeme a po devadesáti minutách zase startujeme. Prý nepoletíme na Orly, ale na letiště Charlese de Gaula. Tak to je problém, Pavlův švagr nás bude hledat na Orly. Navíc o šest hodin dřív, než doopravdy přiletíme. Asi ho to nepotěší.

Když o půlnoci přistáváme, Hance je zle.

Pavlův švagr zareagoval na sms zprávu z Keni pohotově a na internetu si našel kdy a kam přilétáme, takže na nás čeká ve správnou chvíli na správném letišti. Jedeme s ním do Sens a ve tři hodiny ráno u něj doma zaleháme do spacáků.

Úterý 7.10.2003 – den 25

Hanka toho moc nenaspala, pořád běhala na záchod.

Jedeme domů. Hanka leží vzadu v autě, má vysokou horečku a je zelená jako brčál. Spolykala kupu prášků, snad to trochu pomohlo, ale mám o ni doopravdy strach. Chvilí spí, chvilí nepřítomně zírání z okna. Vzala si nějaký prášek, který má zastavit střevní peristaltiku, takže nemusíme zastavovat.

Na dálnici je několik objížděk, navíc hustě prší, takže se neposouváme k domovu tak rychle, jak jsme si představovali, leč o půlnoci jsme tu!

Byla ta dlouhá cesta.